

ODABRANA DELA MO JENA

PRIČE O CRVENOM SIRKU
SMRT NA SANDALOVOM KOCU
UMORAN OD ŽIVOTA I SMRTI
ŽABE
PROMENA

Mo Jen

**UMORAN
OD ŽIVOTA
I SMRTI**

Preveo s kineskog
Zoran Skrobanović

■ Laguna ■

Naslov originala

莫言
生死疲劳

Copyright © 2006, Mo Yan.

All rights reserved.

Translation copyright © za srpsko izdanje 2014, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

**UMORAN
OD ŽIVOTA
I SMRTI**

SADRŽAJ

Spisak najvažnijih likova	13
-------------------------------------	----

I MAGAREĆE MUKE

1. Posle strašnih muka i vapaja za pravdom u Jaminoj palati, prevarom se na ovaj svet vraća kao magare belih kopita	19
2. Simen Nao čini dobro delo i spasava Lan Ljena. Baj Jingčun s ljubavlju odgaja magare siroče.	28
3. Hung Taijue iskaljuje bes na tvrdoglavca. Magarac Simen izaziva nevolje grickajući koru drveta.	41
4. Talambasi i bubnjevi gromoglasno objavljuju ulazak narodnih masa u zadrugu. Četiri kao iz snega izvađena kopita dobijaju potkovice.	54
5. Bajši na suđenju zbog iskopanog blaga. Magarac upropašćuje svečanost i preskače zid.	63
6. Iz nežnosti i strasne privrženosti rađa se ljubavni par. Naoružani pameću i hrabrošću u borbi protiv zlih vukova.	80

-
-
7. Huahua u strahu gazi obećanje. Naonao pokazuje snagu grizući lovca. 87
  8. Magarac Simen uz bol ostaje bez – jajeta. Veliki junak posećuje dvorište Simenovih. 98
  9. Magarac Simen se u snu sreće s Bajši. Milicajci po naredbi hapse Lan Ljena. 114
  10. Uz tetošenje i počasti s oblasnim načelnikom u sedlu. Nesrećnim slučajem lomim prednje kopito. 125
  11. Heroj priskače u pomoć s veštačkim kopitom. Izgladneli narod komada magarca. 138

II TVRDOGLAVOST BIKA

12. Glavonja otkriva tajnu seljenja duše. Bik Simen završava kod Lan Ljena. 145
13. Dobronamernici koji pozivaju na ulazak u komunu ne silaze s vrata. I samostalnu zemljoradnju ima ko da brani. 154
14. Bik Simen besno nasrće na Vu Čijusjang. Hung Taijue pun je hvale za Lan Đinlunga. 163
15. Braća koja čuvaju goveda tuku se na peščanom sprudu. Neprekinuta nit sudbine donosi težak izbor. 170
16. Prolećne misli bude devojačka srca. Bik se po oranju poznaje. 181
17. Pad divljih gusaka, pogibije i bikovo ludilo. Besmislice i laži dobijaju pisani oblik. 200
18. Vešta ruka prepravlja odeću, Hudžu otkriva svoju ljubav. U selu okovanom snegom, Đinlung caruje. . . 230
19. Đinlung postavlja novogodišnju predstavu. Lan Ljen bi pre umro nego pogazio reč. 247
20. Lan Đefang izdaje oca i ulazi u komunu. Bik Simen umire smrću pravедnika. 264

III PRASEĆA SREĆA

21. Novi vapaji za pravdom u Jaminoj dvorani. Ponovo obmanut, rađa se kao krmak. 285
22. Šesnaesto prasence grabi majčine sise samo za sebe. Baj Sing pripada čast da bude uzgajivačica svinja. . . 291
23. Šesnaesto prase seli se u udoban brlog. Đao Sjaosan greškom guta zemičku s rakijom. 299
24. Paljenjem logorske vatre članovi komune proslavljaju dobre vesti. Kralj svinja krišom stiče znanje i sluša poučno štivo. 316
25. Visoki zvaničnik na terenskoj konferenciji drži podugačak govor. Čudesna svinja na drvetu kajsije pokazuje svoje nesvakidašnje umeće. 327
26. Đao Sjaosan iz ljubomore rastura svinjac. Lan Đinlung se dovija kako da pregura tešku zimu. . . . 354
27. Rastrzani ljubomorom, braća gube razum. Rečiti Mo Jen izaziva zavist. 368
28. Protiv svoje volje, Hezuo se udaje za Đefanga. Hudžu, kao što je i želela, završava s Đinlungom. . . 387
29. Šesnaesti krmak započinje rat protiv Đao Sjaosana. Ples odanosti uz *Pesmu o slamnatom šeširu*. 414
30. Čarobne vlasi spasavaju život Đao Sjaosanu. Crveni vetar desetkuje svinjsko krdo. 422
31. Mo Jen titra jajca upravniku Čangu. Ogorčeni Lan Ljen žali za Maom. 436
32. Su Bao gubi život zbog pohlepe. Šesnaesti krmak juri za mesecom i postaje kralj. 447
33. Šesnaesti krmak čezne za kućom. Pijani Hung Taijue pravi rusvaj u kafani. 460
34. U nastupu besa, Hung Taijue gubi muškost. Pocepano Uvo grabi priliku da se domogne prestola. 491

-
-
35. Pocepano Uvo gubi život u plamenu. Šesnaesti
krmak uleće u čamac i osvećuje se. 504
36. Glava puna sećanja. Ne misleći na sebe, priskače u
pomoć detetu. 513

IV PSEĆI DUH

37. Napaćena duša vraća se na svet kao pas. Sinčić s
majkom odlazi u grad.. 519
38. Đinlung bunca o svojim snovima. Hezuo zlopamti
u tišini. 525
39. Lan Kajfang s radošću istražuje svoj novi dom.
Četvrti štenac pati za starom kućicom. 535
40. Pang Čunmjao lije biserne suze. Lan Đefang prvi
put ljubi usne boje višnje. 539
41. Lan Đefang izigrava privrženog muža. Četvrti
štenac pazi na đaka. 549
42. Lan Đefang vodi ljubav u kancelariji. Huang
Hezuo čisti pasulj kod kuće. 562
43. Razbesnela Huang Hezuo pravi palačinke.
Pijanog Četvrtog štenca obuzima seta. 567
44. Đinlung namerava da osnuje turističko selo.
Đefang prati osećanja dvogledom. 578
45. Četvrti štenac prati Čunmjao po mirisu. Huang
Hezuo se ugriza za prst i krvlju ispisuje poruku. . . . 586
46. Hezuo pretnjama plaši praznoglavog muža. Hung
Taijue diže bunu protiv okružne vlasti. 592
47. Izigravajući muškarčinu, razmaženi sin lomi
skupoceni sat. Pokušavajući da spase brak, ostavljena
žena se vraća u rodno selo. 602
48. Oči u oči sa gnevnim sudijama. Poveravajući se jedan
drugom, braća postaju neprijatelji.. . . . 617

---

49. Hezuo čisti nužnik na olujnoj kiši. Pretučeni Đefang donosi odluku.	627
50. Lan Kajfang zasipa oca blatom. Pang Fenghuang prska tetku farbom.	638
51. Simen Huan gazduje gradom. Lan Kajfang seče prst da bi isprobao moć vlasi.	653
52. Đefang i Čunmjao pretvaraju laž u zbilju. Taijue i Đinlung zajedno napuštaju ovaj svet.	666
53. Pred smrt nestaju i milosrđe i mržnja. Pas umire, ali točak života se nastavlja.	682

V KRAJ I POČETAK

1. Boja sunca	699
2. Poza za vođenje ljubavi	703
3. Majmunska predstava na trgu	706
4. Razdirući bol	711
5. Milenijumska beba.	725
 Mirjana Pavlović : <i>Sjaj i beda kineskog naroda</i>	 729

SPISAK NAJVAŽNIJIH LIKOVA

Simen Nao – zemljoposjednik iz zaseoka Simen. Nakon pogubljenja, reinkarniše se u magarca, bika, krmka, psa, majmuna i jednog od glavnih pripovedača, glavatog dečaka Lan Ćensuja.

Lan Đefang – sin Lan Ljena i Jingčun. Jedno vreme radi kao direktor nabavno-prodajne zadruge, a zatim i kao zamenik načelnika okruga. Jedan od glavnih pripovedača.

Bajši – Simen Naova prva supruga.

Jingčun – Simen Naova druga žena. Posle oslobođenja, udaje se za Lan Ljena.

Vu Ćijusjang – Simen Naova treća žena. Posle oslobođenja, udaje se za Huang Tunga.

Lan Ljen – najamnik u kući Simenovih. Posle oslobođenja, postaje jedini samostalni zemljoradnik u celoj zemlji.

Huang Tung – načelnik seoske milicije, a kasnije i proizvodnog tima.

Simen Đinlung – sin Simen Naoa i njegove druge žene Jingčun. Posle oslobođenja, postaje usvojeni sin Lan Ljena. Za vreme

Kulturne revolucije, obavlja dužnost predsednika revolucionarnog komiteta proizvodnog tima zaseoka Simen, a zatim je imenovan za upravnika uzgajališta svinja i sekretara partijskog komiteta seoskog komunističkog podmlatka. Nakon sprovođenja reformi i politike otvaranja NR Kine prema spoljnom svetu, dobija mesto partijskog sekretara zaseoka Simen, kao i predsednika odbora turističkog sela.

Simen Baofeng – kći Simen Naoa i njegove druge žene Jingčun. Priučena seoska lekarka. Prvo se udaje za Ma Ljangcaja, a zatim za Čang Tjenhunga.

Huang Hudžu – kći Huang Tunga i Vu Čijusjang. Prvo se udaje za Simen Đinlunga, a zatim živi sa Lan Đefangom.

Huang Hezuo – kći Huang Tunga i Vu Čijusjang. Supruga Lan Đefanga.

Pang Hu – ratni heroj dobrovoljačkog rata. Direktor i partijski sekretar Pete fabrike za preradu pamuka.

Vang Lejun – Pang Huova supruga.

Pang Kangmej – kćer Pang Hua i Vang Lejun. Sekretar okružnog partijskog komiteta. Čang Tjenhungova supruga i Simen Đinlungova ljubavnica.

Pang Čunmjao – kćer Pang Hua i Vang Lejun. Lan Đefangova ljubavnica, a zatim i supruga.

Čang Tjenhung – diplomac muzičkog odseka provincijskog Fakulteta za umetnost. Jedan od pripadnika odreda zaduženog za sprovođenje „četiri čistke“ u zaseoku Simen. Za vreme Kulturne revolucije, postavljen je za zamenika predsednika sreskog revolucionarnog komiteta, a kasnije postaje zamenik upravnika pozorišne trupe *Mjauk*.

Ma Ljangcaj – prvo učitelj, a zatim i direktor osnovne škole zaseoka Simen.

Lan Kajfang – sin Lan Đefanga i Huang Hezuo. Zamenik načelnika policijske stanice u glavnom gradu okruga.

Pang Fenghuang – kći Pang Kangmej i Čang Tjenhunga, čiji je pravi otac Simen Đinlung.

Simen Huan – usvojeni sin Simen Đinlunga i Huang Hudžu.

Ma Gajge – sin Ma Ljangcaja i Simen Baofeng.

Hung Taijue – seoski načelnik, načelnik zadruge i sekretar partije u zaseoku.

Čen Guangdi – prvo oblasni načelnik, a zatim i načelnik okruga. Lan Ljenov prijatelj.

I
MAGAREĆE MUKE

1. Posle strašnih muka i vapaja za pravdom u Jaminoj palati, prevarom se na ovaj svet vraća kao magare belih kopita.

Moja priča počinje prvog januara 1950. godine. Pre toga sam u carstvu mrtvih dve godine trpeo surove muke koje se na ovom svetu teško daju zamisliti. Svakog puta kad bi me izveli pred sud, ogorčeno sam jadikovao. Moj čemerni glas ispunjavao je svaki kutak Jamine* velike dvorane, prizivajući nagomilane odjeke. Uprkos svim teškim mukama, nikako nisam pristajao da se pokajem, pa sam se pročuo kao tvrd orah. Znao sam da su mi se mnogi demoni potajno divili, kao i da sam sasvim dozlogrdio starom Jami. Kako bi me naterali da se pokorim i priznam krivicu, podvrgli su me najstrašnjoj od svih paklenih muka – bacili su me u kotao s ključalim uljem u kojem sam se sat vremena prevrtao i pržio kao kokoška, izložen mukama koje je nemoguće rečima opisati. Démoni su me visoko naboli na viljuške i korak po korak preneli do stepeništa velike dvorane. Pištali su s obe moje strane kao jato krvožednih slepih miševa. Ulje s tela mi se u potocima cedilo po stepeništu ispuštajući po njemu žute oblake pare... Démoni su me s velikom pažnjom smestili na ploču od crnog kamena pred Jaminom dvoranom i kleknuvši pred Jamom objavili:

---

* Jama je budističko božanstvo koje presuđuje mrtvima i odlučuje o njihovom ponovnom rođenju. (Prim. prev.)

„Vaše veličanstvo, pržen je.“

Znao sam da sam već reš pečen, dovoljan je bio lak dodir pa da se raspadnem u komade. S visine ogromne dvorane, iz bleštavog sjaja visoko uzdignutih sveća, do mene je doprlo gotovo podrugljivo pitanje Jame:

„Simen Nao,* da ne bi još da praviš nered?“

Da budem iskren, u tom sam trenutku zadržtao, tela ispruženog u lokvi ulja uz zvuke mišića koji su glasno pucali. Znao sam da je snaga da istrpim muke bila na izmaku. Ako se ne povinujem, ko zna kakvim će me još mukama izložiti njegovi izopačeni dželati. Ali ako sada popustim, nije li sve što sam dosad istrpeo bilo uzalud? S mukom sam podigao glavu, koja se jedva držala na vratu i pogledao u svetlost sveća, gde sam ugledao Jamu okruženog svojim sudijama, kojima su na licima igrali lukavi osmesi. Bes mi je najednom pokuljao iz duše. Neka mi ovo bude i poslednje, pomislio sam, makar me samleli u prah na žrvnju, makar od mene napravili kašu u svom gvozdenom avanu, povikaću na sav glas:

„Nevin sam!“

Pljujući užeglo ulje, uzviknuh: Nevin sam! Kad samo pomislim da sam ja, Simen Nao, za onih trideset godina koje sam proveo među ljudima, svim srcem predan poslu i porodici, šakom i kapom činio dobro, uvek gledajući drugima da pritekнем u nevolji. U hramu Severoistočnog atara okruga Gaomi, mojim su novcem obnovili slike i kipove božanstava, i nema tog siromaha u Gaomiju koji se bar jednom nije najeo od moje milostinje. Svako zrno pirinča u mom ambaru natopljeno je mojim znojem, za svaki novčić u porodičnom sefu krvavo sam se namučio. Bogatstvo i porodični ugled stekao sam isključivo sopstvenim radom i pameću. Siguran sam da u životu nisam

---

* Igra rečima, budući da njegovo ime na kineskom znači „nered na Zapadnoj kapiji“. (Prim. prev.)

---

učinio ništa nesavesno. Čime sam zaslužio da mene, zaječao sam, poštenog i ispravnog čoveka koji se ni o koga nije ogrešio, svezanog kao zlikovca odguraju do pročelja mosta i streljaju... Iz ručno napravljene puške napunjene s pola tikve baruta i pola činije krupne sačme, opalili su s pedlja udaljenosti uz gromovit pucanj od kojeg mi se pola glave pretvorilo u krvavu kašu, koja je umazala most i onaj kao šaka krupan sivobeli šljunak pod mostom... Ne predajem se, nevin sam, molim vas pustite me da se vratim, da ih pogledam u oči i upitam ih šta sam ja to skrivio.

Usred rafala sopstvenih reči, ugledah Jamino veliko umašćeno lice, koje se neprekidno krivilo. One sudije pored njega krile su lica, ne usuđujući se da me pogledaju. Znao sam da su potpuno svesni moje nevinosti, od samog početka znali su da sam nedužan, samo su se iz nekih meni nepoznatih razloga pravili slepi i gluvi. No, ja sam jednako nastavio da vičem, potanko ponavljajući sve iz početka, a onda su Jama i njegove sudije tiho razmenili nekoliko reči, sve dok Jama nije udario čekićem i rekao:

„Dobro, Simen Nao, znam da si nevin. Mnogo je na svetu onih koji bi trebalo da umru, a ipak ne umiru, kao i onih koji ne zaslužuju smrt, pa opet ne uspeju da joj umaknu. To je stvarnost koju ni moja palata ne može da izmeni. Danas ću biti milostiv i napraviti izuzetak, tako što ću te vratiti u život.“

Učinilo mi se da mi ta iznenadna i srećna vest lomi telo kao težak mlinski kamen. Jama je bacio svoje grimizno trouglasto žezlo i bez imalo strpljenja u glasu rekao: „Vologlavi i Konjoliki, vodite ga nazad!“

Ljutito je zabacio duge rukave i napustio dvoranu, a sudije su ga pratile u stopu. Sveće su zatreperile od zamaha njihovih širokih tunika. Dva demona u crnom sa širokim narandžastim opasačima priđoše mi svako sa svoje strane. Jedan se sagnuo, podigao bačeni Jamin znamen i zadenuo ga za opasač, a drugi

me je zgrabio za ruku pokušavajući da me pridigne. U ušima mi odjeknu hrskav zvuk, kao kad se lome kosti, pa ispustih oštar krik. Demon koji je nosio žezlo gurnu onog što me je držao za ruku i tonom iskusnog znalca koji podučava novajliju nevičnog poslu reče:

„Majku mu, je li ti svraka popila mozak? Je li ti lešinar isključao oči? Zar ne vidiš da mu je telo sprženo kao jedan od onih đevreka u Osamnaestoj ulici u Tjendinu?“

Zbog njegovog nadmenog tona, mladi demon je prevrnuo očima, i dalje ne znajući šta da uradi. Demon sa znamenjem reče:

„Šta si se ukipio? Idi po magareću krv!“

Ovaj se malo lupkao po glavi, a onda mu se na licu pojavio izraz prosvetljenja. Okrenuvši se, otrčao je dole u dvoranu i začas se vratio noseći drvenu kofu umrljanu krvlju. Činila se veoma teškom, jer se demon beše sav povio noseći je, neujednačenih koraka, kao da će se svakog časa prevrnuti. Ispustio je kofu pored mene takvom silinom da mi se celo telo zadrmalo. Osetio sam nekakav riblji smrad koji je terao na povraćanje, nekakav sasušeni zadah u kojem se osećala i toplina magarca. Kroz glavu mi je na tren proletela slika zaklanog magareta. Demon sa žezlom dograbio je iz kofe četku od svinjske dlake, umočio je u mrkocrvenu lepljivu krv i prešao njome po mom temenu. Nisam uspeo da suzdržim krik od čudnog osećanja u kom su se mešali bol i utrnulost slični ubodima hiljadu igala. Čuo sam kako mi koža i meso ispuštaju pucketav zvuk, osetio sam kako mi vlažna krv ispunjava sprženo telo – čak sam pomislio na blagorodnu kišu koja iznenada osvežava sušom namučenu zemlju. U tom trenutku, dušu mi je ophrvalo stotinu osećanja komešajući je kao konoplju na vetru. Onaj demon mi je, kao kakav vrhunski slikar veštih pokreta, uzastopnim zamasima četke celo telo premazao magarećom krvlju. Naposljetku je podigao kofu i izručio na mene ono što je u njoj preostalo. Osetivši da

u meni ponovo kulja život i da mi se snaga i hrabrost vraćaju u telo, pridigao sam se bez njihove pomoći.

Premda su se ova dva demona zvali Vologlavi i Konjoliki, uopšte nisu izgledali onako kao što ih predstavljaju na slikama koje opisuju carstvo mrtvih i gde su im na ljudskim telima stvarno nasadene volovska glava i konjsko lice. Građa im se uopšte nije razlikovala od ljudske, jedino što im je ten izgledao kao da su obojeni nekakvom čarobnom farbom, jer su svetluca- li jarkoplavom bojom. Za života nikad nisam video ovako plemenitu plavu boju – ne postoji platno takve boje, nema takvog lišća, mada zaista postoji jedan cvet te boje, i to jedan maleni cvet koji ujutru procveta po vresištima severoistočnog Gaomija, da bi već po podne uvenuo.

Pridržavajući me s obe strane, ta dva visoka plavolika demona provela su me kroz mračan tunel kojem se nikako nije nazi- rao kraj. Duž oba zida, na svakih tridesetak metara bili su postavljeni držači za svetiljke oblika čudnih poput korala, a na njima su visile tanjiraste uljane lampe koje su ispuštale čas težak čas lak miris plamtećeg sojinog ulja, od kojeg sam se naizme- nično razbuđivao i gubio. Pod svetlošću lampi, video sam da na svodovima tunela visi mnoštvo ogromnih šišmiša čije su bleštave oči svetlucale u mraku, dok mi je okruglasti izmet opo- rog smrada neprestano padao po glavi.

Najzad smo izašli iz tunela, iz kojeg smo se popeli na visok podijum. Jedna starica belosive kose ispružila je belu i negova- nu ruku neprimerenu njenim godinama i iz nekakvog prljavog kotla ugaj-crnim drvenom kutlačom zahvatila punu kašiku mrke tečnosti kiselog smrada, a potom je nasula u jarkocrve- no lakiranu činiju. Demon ju je prihvatio, prineo je mom licu i s nimalo dobronamernim osmehom na licu rekao: „Popij samo. Čim ispiješ ovu činiju supe, zaboravićeš na sve muke i mržnju koja te tišti.“

Rukom je prevrnuh i rekoh demonu: „Ne, hoću sve muke i mržnju da sačuvam u srcu, u protivnom moj povratak među žive gubi svaki smisao.“

Ponosito sam sišao s podijuma dok mi se stepenište od zakucanih dasaka treslo pod nogama. Začuo sam kako me demon doziva po imenu strčavajući za mnom.

U sledećem trenutku već smo hodali kroz Severoistočni atar okruga Gaomi, u kojem sam poznavao svako brdo, svaki potok, drvo i travku. Strani su mi se učinili samo beli drveni natpisi zakucani u zemlju na kojima behu neka poznata, ali i nepoznata imena. Mnoštvo njih se uzdizalo čak i po mojim plodnim oranicama. Tek sam kasnije saznao da je, dok sam se ja u paklu pozivao na nevinost i pravdu, u ovom svetu sprovedena zemljišna reforma kojom je sva zemlja veleposednika raspodeljena ubogim bezemljašima, od čega nije bio izuzet ni moj posed. Raspedele zemlje bilo je i u ranijim dinastijama, ali se barem pre nje nije streljalo!

Demoni kao da su se plašili da im ne pobegnem, pa su me s obe strane čvrsto držali podruku svojim ledenohladnim šakama ili su to možda bile kandže. Sunce je bilo u punom sjaju, vazduh svež i čist, ptice su cvrkutale po nebu, zečevi trčali po zemlji, a po senovitim kanalima i rečnim prevojima, nakupljeni sneg bleštao je prodornim odsjajem. Bacio sam pogled na plava lica demona, u trenutku shvativši da veoma podsećaju na teško našminkane glumce sa scene, samo što nema te ljudske boje koja bi njihova lica oslikala tako plemićki čistom plavom.

Stazom uz reku, prošli smo više od desetak sela, mimoilažeći se rame uz rame s mnoštvom ljudi. Prepoznao sam mnoge prijatelje iz susednih sela, ali svakog puta kad bih zaustio pozdrav, demoni bi mi blagovremeno i precizno prigušili grlo, zbog čega nisam mogao da ispustim ni glasa. Žestoko sam se tome usprotivio, nogama ih udarajući u bedra, ali oni nisu ni jauknuli, valjda zato što nisu ni imali nerve u butinama. Glavom sam

---

ih udarao u lice, ali obrazi im behu kao hrastova kora. Ruke kojima su mi zaklopili usta, popuštale su stisak samo kad nikog nije bilo u blizini. Jedna konjska zaprega s gumenim točkovima projurila je pored nas u oblaku prašine, ostavljajući za sobom tako poznat miris konjskog znoja. S bičem u ruci, u beloj jakni od ovčije kože, na kolima je sedeo kočijaš Ma Vendou, a svezane duga lula i duvankesa behu mu nakrivo utaknute u kragnu iza vrata. Kesa za duvan klatila mu se na leđima kao znak na kafani. Konj je bio moj, kola su bila moja, ali nije ih vozio moj radnik. Hteo sam da pojurim i upitam u čemu je stvar, ali nije bilo načina da se otresem demonâ koji su se čvrsto obavili oko mene kao dve puzavice. Osetio sam da me je Ma Vendou sigurno video, da je mogao da čuje kako se borim svim silama i da namiriše čudan neljudski vonj koji se širio s mog tela, ali je namerno poterao kola i pobegao od mene, da ne bi sebi navuкао bedu na vrat. Posle smo naišli na trupu koja je na pozorišnim štakama izvodila *Priču o tanškom monahu koji putuje po sutre*,* a u ulogama Majmuna i Prasca behu sve sami poznanci iz sela. Po natpisima na zastavicama koje su nosili i onome što su govorili, shvatio sam da sam u prvom novogodišnjem danu 1950. godine.

Nadomak malog kamenog mosta na ulazu u selo, obuzeo me je nemir. U trenutku sam ugledao one oblutke pod mostom koji su promenili boju od moje krvi i mesa. Po njima su bili splepljeni komadi poderane tkanine i prljavi buseni kose s kojih se

---

* Reč je o priči koja govori o budističkom monahu Sjuenzangu kojeg je car dinastije Tang u sedmom veku poslao u Indiju po budističke kanonske sutre. Njegovo putovanje je veoma rano postalo tema raznovrsnih legendi, priča i pozorišnih komada, a u XVI veku pisac Vu Čengen je na osnovu postojećih predanja oblikovao roman pod nazivom *Hodočašće na zapad*. Saputnici Sjuenzanga i glavni likovi u romanu su antropomorfizovani majmun i prasac, kao i besmrtni monah. (Prim. prev.)

širio težak miris zgrušane krvi. Pod oronulim svodom mosta bila su tri divlja psa. Dva su ležala ispružena, jedan je stajao. Dva crna, jedan žut. Svi su imali sjajno krzno i grimizne jezike, snežnobeke zube i pametan pogled.

U romanu *Žuč*, Mo Jen je pisao o ovom mostu, kao i o psima koji su poludeli hraneći se ljudskim leševima. Pisao je i o jednom poslušnom sinu koji je iz tela tek pogubljenog čoveka izvadio žučnu kesu i odneo je kući da majci izleči obolele oči. Lečenje medvedom žuči nije nimalo neuobičajeno, ali nikad nisam čuo da se za tako nešto upotrebljava ljudska žuč – to je obična izmišljotina onog drskog piskarala. Nipošto ne treba verovati koještarijama o kojima on piše u svojim romanima.

Na putu od malog mosta do moje kuće, kroz glavu su mi proleteli prizori mog streljanja: stojim tamo s rukama užetom čvrsto svezanim na leđima i natpisom sa smrtnom presudom obešenim o vrat. Bio je to dvadeset i treći poslednjeg meseca starog kalendara, sedam dana pred Prolećni festival kojim počinje Nova godina. Šibao je oštar i studen vetar, nakupili se teški snežni oblaci. Susnežica bela kao zrnelje pirinča udarala mi je o vrat. Moja žena iz kuće Bajevih, ridala je nedaleko iza mene, ali ni glasa od moje druge žene Jingčun i treće žene Čijusjang. Trudna Jingčun bila je pred porođajem, pa može i da joj se oprosti što nije došla da me isprati, ali Čijusjang nije bila noseća, beše još mlada, srce mi se steglo što je nema. Stajao sam kao ukopan na mostu, a zatim naglo okrenuo glavu i pogledao komandira narodne milicije Huang Tunga,* koji je s desetak svojih milicajaca iza leđa, stajao na samo nekoliko koraka od mene. Rekoh: Ljudi moji, iz istog smo sela, nikad među nama nije pala nijedna ružna reč, nismo se nikad ni krivo pogledali, slobodno mi kažite, braćo, šta sam vam to skrivio pa da mora ovako da se završi? Huang Tung baci pogled ka meni, a zatim

---

* Njegovo prezime Huang, znači „žut“. (Prim. prev.)

---

smesta okrenu glavu. Njegove zlaćanožute zenice bile su kao dve zlatne zvezde. E moj Huang Tung, otac i majka nisu nimalo pogrešili kad su ti nadenuili takvo ime. Huang Tung reče: Manje blebeći, ovo je politika! Ali ja se nisam predavao: Ljudi, valjda ćete mi objasniti zašto umirem, koji sam ja to zakon prekršio? Huang Tung reče: Kad dođeš pred Jamu, on nek ti objasni. Potom iznenada podiže onu sklepanu pušku i primače joj cev na pedalj od mog čela, posle čega sam osetio kako mi leti glava, a zatim ugledao blesak i kao negde izdaleka začuo pucanj osećajući miris baruta u nozdrvama...

Kapija pred mojom kućom bila je odškrinuta, kroz procep su se videle ljudske prilike u dvorištu. Zar znaju da se vraćam? Rekoh demonima:

„Braćo, namučili ste se da me dovde dovedete.“

Još nisam stigao ni da odgonetnem lukav osmeh na njihovim licima, kad me oni zgrabiše za ruke i baciše pred sebe. Smračilo mi se pred očima kao da sam utonuo duboko u vodu, kad mi odjednom u ušima zazvoni oduševljen povik:

„Izašao je!“

Kad sam otvorio oči, video sam da tela sveg ulepljenog od sluzi ležim pod zadnjicom jedne magarice. Nebesa mi! Zar ja, koji sam pohađao privatne škole, izučio pismo i književnost, ja, ponosni seoski gospodin, da se pretvorim u malo magare snežnobelih kopita i mekane njuške.

2. Simen Nao čini dobro delo i spasava Lan Ljena. Baj Jingčun s ljubavlju odgaja magare siroč.

Muškarac koji je sijajući od zadovoljstva stajao iza magarice bio je niko drugi do moj radnik Lan Ljen. Ja sam ga još uvek pamtio kao slabašnog mladića, ni pomislio ne bih da će za samo dve godine od moje smrti izrasti u tako visokog i snažnog momka.

Lan Ljen je bio siroč koje sam našao zatrpano u snegu pred hramom boga rata Guandija i primio ga pod svoj krov. Zatekao sam ga odevenog u poderanu konopljanu vreću, bez cipela na nogama, ukočenog tela, modrog lica i u čvorove zamršene kose. Otac mi beše umro nedavno pre toga, a majka je još bila živa i zdrava. Otac mi je pred smrt u ruke predao bronzani ključ sanduka od kamforovog drveta u kojem je bila tapija nad ona dva jutra dobre zemlje, srebro, zlato i sve ostale dragocenosti. Tek što sam bio napunio dvadeset četvrtu i uzeo za ženu drugu kćer iz kuće najvećeg bogataša iz varoši Bajma, Baj Ljenjuena. Njegovoj drugoj kćeri rodno ime bilo je Sing (Kajsija), a zrelo ime nije ni dobila,* pa je udajom za mene postala Simen Bajši (Bajeva udata za Simena). Budući kći bogataša, bila je obrazovana i razumna, nežne građe, grudi slatkih kao kruške, skladna

---

* U staroj Kini, otac bi detetu tri meseca nakon rođenja nadenuo rodno ime. Kada bi muškarci napunili dvadeset, a devojke petnaest godina, dobijali su tzv. zrelo ime, čime se naznačavalo da su dostigli zrelost neophodnu za sklapanje braka. (Prim. prev.)

i od pojasa naniže, prijatno živahna u postelji, jedino što nekoliko godina nakon udaje nije uspevala da zatrudni.

Moglo bi se reći da sam u to vreme bio ostvaren mlad čovek. Nanizale su se godine dobre žetve, najamnici su spremno plaćali zakupninu, ambari bili puni do vrha. Stoka i živina su napredovale, a naša crna kobila dobila je odjednom dva ždrebeta. Bilo je to pravo čudo, mnogo češće u legendama nego u stvarnom životu. Ceo kraj se sjatio kod nas da vidi ždrebac blizance, neumorno nas zasipajući čestitkama i hvalama. Da bismo ih dočekali kako dolikuje, spremili smo za njih jasminov čaj i cigarete marke *zelena tvrđava*. Poludorasli klipani iz sela, Huang Tung, ukrao je jednu kutiju cigareta, ali su ga uhvatili i za uši dovikli pred mene. Taj mali prepredenjak svetle kose, žutog lica i žutih vrcavih zenica, delovao je krajnje pokvareno. Odmahnulo sam rukom da ga puste, čak sam mu poklonio i kesicu čaja da odnese kući ocu. Njegov otac Huang Tjenfa bio je iskren i pošten čovek, umeo je da pravi dobar sir od soje i kao jedan od najamnika obrađivao je moje dve motike plodnih oranica uz reku. Ko bi ikad pomislio da će imati takvog probisveta od sina. Posle je Huang Tjenfa doneo pun naramak zrelog sojinog sira tako gustog da si ga mogao obesiti o kuku i uputio izvinjenja dovoljno da njima napuniš dve bambusove košare, pa sam ponovo rekao ženi da mu pokloni pola metra mrkog štofa, da sebi napravi par cipela za Novu godinu. E moj Huang Tung, mogao si barem zbog onolikih godina mog prijateljstva s tvojim ocem da me poštediš streljanja... Znam ja, naravno, da si samo slušao naređenje, ali ništa ti ne bi falilo da si mi makar ciljao u grudi, pa da mi je leš čitav! Koliko god ti čovek dobrog činio, ništa ti nije dovoljno sveto, đubre jedno!

Mene, Simen Naoa, svi su cenili i poštovali kao poštenog i velikodušnog čoveka. Mada sam na sebe preuzeo brigu o porodici u teška vremena i imao posla čas sa gerilcima, čas sa ratnim protivama, stekao sam u međuvremenu još deset jutara zemlje,

---

udvostručio broj krupne stoke, dobio još jednu zapregu s gumenim točkovima, uposlio još dva radnika pored ona dva koja sam već imao, od jedne došao do dve služavke i unajmio još i dve starice da nam kuvaju. U takvim sam ja prilikama bio kad sam pred Guandijevim hramom našao Lan Ljena, kojeg je još jedan dah delio od smrzavanja, i na rukama ga odneo svojoj kući. Tog dana sam ustao rano da skupim balegu, jer nećeš mi verovati na reč, to što sam bio najbogatiji u celom Severoistočnom ataru okruga Gaomi, nimalo nije remetilo moje radne navike. U trećem mesecu, uzimao sam plug u ruke, u četvrtom bacao seme, u petom žnjeo, u šestom sadio dinje, u sedmom okopavao soju, u osmom mesecu sam sekao susam, u devetom skupljao žito, u desetom preoravao njive – čak mi ni u ledenom dvanaestom mesecu nije bilo do izležavanja u toplom kangu,* nego sam čim bi granulo sunce s košarom u rukama odlazio da skupljam pseći izmet. Po selu su se smejali na moj račun govoreći da ustajem toliko rano da mi se od kamenja priviđa pseći izmet, ali bile su to prazne priče, jer me njih nije varao ni izdaleka. Kad imaš zemlju, a ne umeš da nanjušiš pseći izmet, i nisi neki zemljoposednik.

Tog dana napadao je veliki sneg prekrivši kuće, drveće i put čistim belim pokrovom. I psi se behu posakrivali, pa od njihovog izmeta nije bilo ni traga. Ali ja sam ipak gazeći kroz sneg izašao iz kuće na čist i hladan vazduh koji je nosio blag vetar. Praskozorje je prepuno čarobnih i čudnih prizora koji ti promaknu ako ne ustaneš rano. S ulice pred kućom skrenuo sam u onu iza nje, popeo se da napravim krug na starom zemljanim utvrđenju i video kako na istočnom horizontu rumenilo

---

* *Kang* je tradicionalna višenamenska platforma od cigala, gline ili ćerpiča koja je u kineskom domaćinstvu služila za život i spavanje. Šupljinom je povezana s dimnim kanalima kroz koje struji topao vazduh iz peći na drva ili ugalj. (Prim. prev.)

---

smenjuje belinu, kako plamte jutarnji oblaci i kako crveno sunce pomaljavajući se nad snežnim prostranstvom baca po njemu ružičast odsjaj, baš kao u Kristalnom carstvu iz priča. Kad sam pred Guandijevim hramom pronašao dečaka, bio je polupokriven snegom. Prvo sam pomislio da je već umro, pa htjedoh da udelim nešto novca da se sahrani u kakvom skromnom kovčegu i ne završi kao hrana psima. Godinu dana pre toga, neki se čovek go smrznuo pred mesnim hramom, telo mu je bilo potpuno crveno, a kurac uspravan kao puška, što je zabavljalo i zasmejavalo okupljene meštane. I o tome ti je pisao onaj uvrnuti druškan Mo Jen u priči *Živ kurac na mrtvacu*. E, tog nesrećnika koji je skončao na ulici, a kita mu preživela, pokopali su mojim novcem na starom groblju u zapadnom delu sela. Dobra dela kao što je to, imaju veću moć od svakog svečanog natpisa nad nečijim grobom. Spustio sam košaru za izmet, malo pogurao dečaka i rukom mu opipao grudi. Shvatio sam da nije umro, jer je u njima bilo još malo topline, pa sam skinuo sa sebe postavljenu jaknu i umotao ga u nju. S polusmrznutim detetom u rukama uz suncem obasjanu glavnu ulicu zaputio sam se kući. Svet je utonuo u čarobnu jutarnju izmaglicu i s obe strane ulice ljudi su čistili sneg pred vratima, pa je mnogo njih videlo Simen Naovo dobročinstvo. Ako ni zbog čega drugog, mogli ste zato da me poštedite streljanja! A i ti Jamo, makar zbog toga nisi morao na svet da me vratiš kao magarca! Često se kaže da je bolje spasti nečiji život nego sagraditi sedmospratnu pagodu, a živa je istina da sam ja, Simen Nao, spasao ljudski život. I to ne jedan. One godine kad je selo zadesila velika suša i kad sam po uobičajenoj ceni izneo na prodaju dvadeset tovara sirka, oprostivši uz to i rentu najamnicima, koliko je samo njih meni zahvaljujući ostalo u životu? Zar sam zaslužio da ovako završim? Nebo i zemljo, ljudi i bogovi, gde je tu pravda? Gde je tu savest? Ne mogu s tim da se pomirim, ne ide mi u glavu!

Odneo sam mališana na rukama kući i polegao ga na topao kang u sobi za radnike. Najpre sam hteo da naložim vatru i zagrejem ga, ali me je iskusni radnik stari Džang upozorio da to nipošto ne radim. Kad je smrznuta, bela repa mora sama da se odledi; ako je prineseš vatri, pretvoriće se u kašu. Stari Džang je imao pravo, pa sam dete stavio na topao krevet da se polako zgreje i naložio da mu se skuva činija zaslađene vode s đumbirom. Polako sam mu je sipao u usta, koja sam raširio štapićima za jelo. Čim mu je supa od đumbira ušla u želudac, počeo je da stenje. Sad kad mu život nije više visio o koncu, rekao sam starom Džangu da mu skalpelom obrije raščupanu kosu punu vaški. Okupali smo ga, presvukli u čistu odeću i odveli pred moju majku. To pametno i umiljato dete smesta se bacilo na kolena i oslovilo je s „bako“, a majka je oduševljeno zavalala Budu, rekavši da to mora da je maleni monah iz hrama! Na pitanje koliko ima godina, odmahnuo je glavom, upitan odakle je, odgovorio je da se ne seća, a kao odgovor na pitanje koga ima od porodice, još je jače zanekao glavom kao dairama. I tako smo ga primili kod sebe, takoreći kao člana porodice. Bio je pametno majmunče, koje je umelo da se uzvere uz motku. Čim bi me ugledao, oslovio bi me s „poočime“, a Bajši je zvao pomajkom. Ali makar mi bio i posinak, morao je da zaradi svoj hleb u kući, jer ni ja se kao domaćin nisam ustezao od posla. „Onaj ko se ne prihvati posla, ostaće praznih usta“ jeste novija izreka, ali smisao joj seže do davnina. Pošto je taj sirotan bez imena i prezimena na desnom obrazu imao plav mladež veličine dlana, jednostavno sam ga prozvaao Lan Ljen (Plavo Lice), s Lan kao prezimenom i Ljen kao imenom. On mi na to reče: Poočime, ja bih da nosim tvoje prezime i da se prezivam Simen, a zovem Lanljen – Simen Lanljen. Rekoh mu da tako nipošto ne ide, da ne može da se preziva Simen kad mu se prohte, nego da mora vredno da radi, pa ćemo za dvadesetak godina videti kako stoje stvari. Dečko je prvo s radnicima

obavljao sitnije poslove, brinuo se o konjima i magarcima – o, Jamo, kako si imao srca da me pretvoriš u magarca – a zatim je polako počeo da radi i teže poslove. Iako mršav i neugledan, bio je spretne ruke i oštrog oka, pa je veštinom nadomeštao fizičku slabost. Dok sam novim očima netremice gledao u njegova široka ramena i grube i snažne ruke, bilo mi je jasno da je preda mnom sada moćan muškarac.

„Ha-ha, izašao je!“ Dok mu je glas gromko odjekivao, sagnuo se i ispružio dve ogromne ruke da me pridigne. Obuzet silnim sramom i besom, ljutito sam povikao:

„Nisam ja magarac! Ja sam čovek! Ja sam Simen Nao!“

Ali grlo me je izdalo kao da su mi ona dva demona plavog lica ponovo začepila usta i koliko god sam se naprezao, nije puštalo ni glasa. Bio sam očajan, bio sam prestravljen, bio sam razjaren, pena mi je navrla na usta, iz očiju su mi potekle lepljive suze. Čim je izmakao ruku, pao sam natrag na zemlju u međuzastu sluz posteljice.

„Brzo mi iznesi peškir!“ Na Lan Ljenov poziv, iz kuće je izašla žena pozamašnog stomaka. U trenutku sam prepoznao to blago oteklo lice s pegama kao leptirovim šarama i parom tužnih očiju. I-ja, I-ja... pa to je moja, Simen Naova žena, moja druga žena Jingčun. Bajši ju je kad se udala za mene dovela kao služavku sa sobom i pošto joj se nije znalo prezime, po vlasnicima se prezivala Baj. U proleće trideset pete godine od pada carstva i osnivanja Republike, počela je sa mnom da deli krevet. Bila je to devojka krupnih očiju i pravilnog nosa, dugih usana i četvrtaste brade, a osim tako blagorodnog lica, po istaknutim bradavicama na grudima i širokoj karlici, videlo se da je kao stvorena za rađanje dece. Prva žena već dugo nije uspevala da zatrudni, zbog čega se veoma stidela, pa je zato brže-bolje poterala Jingčun u moju postelju. Objasnila je to lako razumljivim, a opet iskrenim rečima: Uzmi je kao glava kuće da ti plodna voda ne oteče na tuđu oranicu!

I zaista beše plodna njiva. Zatrudnela je iste večeri kad smo podelili krevet, i to ne samo da je zatrudnela nego je začela bližance. Početkom proleća sledeće godine, rodila mi je sina i kćer, pa pošto se u narodu kaže da je na svet istovremeno donela zmaja i feniksa, nazvao sam ih Simen Đinlung (Zlatni Zmaj) i Simen Baofeng (Dragoceni Feniks). Stara babica se klela da još nikad nije imala tako lak porođaj, i da je Jingčun iz svoje široke karlice i rastegljive materice izbacila dve debele bebe tako lako da je izgledalo kao da iz jutene vreće ispadaju dve lubenice. Skoro svaka žena bolno stenje i zapomaže na porođaju, ali kad se moja Jingčun porađala, u kući je vladala potpuna tišina. Babica kaže da su joj tokom celog porođaja usne bile razvučene u tajanstven osmeh, kao da je zaneta nekom zabavnom igrom, zbog čega se babica veoma usplahirila, strahujući da joj iz materice ne izleti kakvo čudovište.

Rođenje Đinlunga i Baofeng bio je veliki dan za kuću Simeonovih. Plašeci se da ne uznemirim majku i bebe, naložio sam radniku Starom Džangu i njegovom pomoćniku Lan Ljenu da kupe deset venaca s ukupno osamsto petardi i da ih zapale na južnim seoskim zidinama. Kad su počeli da se ređaju pucnji petardi, bio sam kao lud od sreće. Imao sam jednu čudnu osobinu: kad god bi mi se nešto lepo desilo, smesta bi me zasvrbele ruke, pa sam morao da se prihvatim nekog posla. Uz zvuk petardi, zaskao sam rukave i otrčao do obora, pa počeo da izbacujem one silne tovore balege koji se behu nakupili preko zime. Ma Džibo, jedan od seljana koji se razumeo u *fengšuj** i bio vičan svakojakim đavolskim rabotama, reče mi s tajanstvenim izrazom lica: Menši – to mi je bilo zrelo ime – brate moj mili, kad ti je u kući porodilja, ne valja ništa zidati niti čistiti prljavštinu, a još manje

---

* Fengšuj (doslovno „vetar i voda“) – drevna kineska veština usklađivanja životnog prostora s prirodnim okruženjem. (Prim. prev.)

---

da se sklanja balega ili kopa bunar, uznemirićeš tako Nebeskog generala Tajsuja,* pa ćeš naškoditi bebama.

Njegove reči su mi uterale strah u srce, ali kao što odape-toj streli nema povratka, tako je i sa svim drugim stvarima – kad nešto započneš, valja to i završiti, a ne odustajati na pola puta, pa pošto sam s poslom stigao već do pola obora, rekoh mu: Naši stari su govorili „kad nekog deset godina prati sreća, duhovi i demoni ne usuđuju se da mu priđu“. Onako pošten i čestit, nisam se plašio duhova – pa šta i da naletim na Tajsuja? Valjda me je Ma Džibo urekao svojim smrdljivim ustima, pa sam iz balege zaista iskopao neku čudnu stvar u obliku tikve. Delovala je kao nekakva pihtija, providna ali mutna, lomljiva a opet savitljiva. Posadio sam je kraj obora i odmerio pogledom: nije valjda da je ovo Nebeski general iz priča? Videh da je Ma Džibo posiveo u licu i da mu se trese ona jareća bradica, s rukama sklopljenim pred grudima klanjao se toj čudnoj stvari. Jednako se klanjao i koraćao unazad, sve dok nije leđima udario u zid, a onda se okrenuo i pobegao glavom bez obzira. S hladnim osmehom rekoh: E vala, ako Tajsuj ovako izgleda, ne treba ga se bojati. Tajsuj, ako ne nestaneš kad triput izgovorim tvoje ime, ne krivi me posle što ću biti bezobrazan. Tajsuj, Tajsuj, Tajsuj! Uzviknuo sam triput zatvorenih očiju, i kad sam ih otvorio videh da ona stvar i dalje leži na rubu obora zajedno s konjskom balegom, potpuno beživotna, pa podigoh lopatu i za tren je presekoh nadvoje. Videh da joj i unutrašnjost izgleda gumenasto i smrznuto, kao smola koja istече kad zarežeš drvo breskve. Podigao sam je lopatom i svom snagom prebacio preko zida među konjska govna i magareću pišaću, nadajući se da će nađubriti zemlju tako da iz nje nikne kukuruz čiji će klipovi u

---

* Po kineskom taoističkom verovanju, Tajsuj je jedan od 60 nebeskih generala koji se u skladu s kineskim lunarnim kalendarom brine o zemaljskim događanjima tokom godine. (Prim. prev.)

sedmom mesecu biti kao slonovske kljove, i pšenica s klasjem poput psećih repova u osmom mesecu.

U priči *Tajsuj*, onaj prepredenjak od Mo Jena je napisao:

Kad se u providnu flašu širokog grla sipa voda, a zatim doda crveni čaj i smeđi šećer, i ostavi da odstoji na vlažnom i toplom mestu iza šporeta, posle deset dana će se u flaši pojaviti čudna stvar tikvastog oblika. Čuvši šta se dogodilo, seljani su dotrčali da vide o čemu je reč. Ma Džiboov sin Ma Cungming nervozno reče: „Neverovatno, pa to je Tajsuj!“ Tako je izgledao i Tajsuj kojeg je one godine iskopao Simen Nao. Ja sam savremen mladić i verujem u nauku, a ne u demone i duhove, pa sam oterao Ma Cungminga i istresao tu stvar iz boce, isekao je na sitne komadiće i bacio u vreo tiganj, nakon čega je počeo da se širi čudan miris od kojeg je išla voda na usta. Ukus mu je u ustima bio sličan narescima pihtije, izuzetno prijatan i hranljiv... Od Tajsuja kog sam pojeo, za mesec dana porastao sam deset centimetara...

Kako taj Mo Jen samo ume da bulazni.

Prasak petardi raspršio je glasine da je Simen Nao jalov, pa su mnogi spremili poklone da dođu na čestitanje posle devet dana. Ali čim su stare glasine utihnule, raširile su se nove, pa je svih osamnaest sela i varošica u Severoistočnom ataru okruga Gaomi brujalo o tome da je Simen Nao čisteći balegu u oboru naleteo na Tajsuja. Ne samo što se izrodila priča nego je dobila i krila, pa se pročulo da je Tajsuj bio veliko mesnato jaje sa svim šupljinama kao na ljudskom licu koje se kotrljalo po oboru, a kad sam ga ja lopatom presekao napola, ka nebu je sunuo zrak bele svetlosti. Kad se naleti na Tajsuja, u roku od sto dana zadesiće te krvava nesreća. Znao sam ja, kao što se kaže, da visoko drvo privlači vetar, i da veliko bogatstvo donosi nevolju, jer mnogi su potajno iščekivali Simen Naovu propast. Nije mi bilo baš svejedno, ali nisam ni gubio prisebnost, jer da bogovi zaista žele da me kazne, ne bi mi na poklon slali dva onakva deteta kao što su Đinlung i Baofeng.

I Jingčun se ugledavši me ozarila od sreće. S mukom se sagnula, i u tom trenutku, jasno sam video dete u njenom stomaku. Bilo je muško, s plavim mladežom na desnom obrazu, nesumnjivo Lan Ljenov izdanak. Osećaj obeščašćenosti i besa palacao mi je po duši kao jezik otrovnice. Došlo mi je da ubijem, da se ipsisujem, da Lan Ljena sameljem golim rukama. Lan Ljene, ti nezahvalni skote, ti bezdušno smrdljivo kopile! Koliko si me samo nazivao poočimom, a onda i ocem, pa ako sam ti otac, valjda je Jingčun, kao moja druga žena, tvoja maćeha? Zar maćehu da uzmeš za ženu i da joj napraviš dete? Ko se kao ti ogreši o ljudske zakone, zaslužuje da ga grom udari, a kad stigneš u pakao da ti oderu kožu i na tvoje oči je napune slamom, pre nego što se ponovo rodiš kao najbednija životinja! Ali nema pravde na nebu, ni zdravog razuma u paklu, čim sam ja, Simen Nao, koji jednu lošu stvar u životu nisam uradio, završio kao obična životinja. A ti, mala moja Jingčun, kučko jedna, kakvim si me samo slatkim rečima obasipala u naručju, čime si se sve zaklinjala na večnu ljubav? Kad ovamo, nisi sačekala ni da mi se leš ohladi, a već si legla s Lan Ljenom. Zar još imaš obraza da živiš, kurvetino? Trebalo bi smesta da umreš, da ti dam svilenu traku da se obesiš, pih, ma ne zaslužuješ ti svilenu traku, nego krvav konopac kojim su davili svinju, pa da te njime obese o prečku po kojoj su pišali pacovi i srali šišmiši! Da progutaš šaku arsenika, to tebi treba. Nisi zaslužila ništa drugo nego da se baciš u onaj bunar izvan sela u kojem su se davili divlji psi! Treba te kao zločinca posaditi na drvenog magarca da ti se smeju na ulici! A u paklu treba da te bace u onu rupu punu otrovnih zmija posebno namenjenu kurvama kao što si ti, da te tamo izujedaju do smrti, pa da onda u svakom sledećem životu zauvek budeš samo životinja! I-ja, I-ja... kad eto, životom magarca nagrađen sam ja, časni Simen Nao, a ne moja druga žena.

S naporom je čučnula pored mene i peškirom od meke kože na plave kvadratiće obrisala lepljivu sluz s mog tela. Od dodira suvog peškira na mom mokrom krznu osetio sam prijatnost. Pokreti su joj bili meki i nežni, kao da briše rođeno dete. Lepo malo ždrebe, drago moje malo, vidi kako si lepo, vidi te plave velike oči i male uši, gle kako su čupave... Ubrus u njenim rukama pratio je njene reči. Dirnulo me je kad sam osetio kako me njeno jednako dobro i plemenito srce obasipa ljubavlju, pa je otrovna mržnja iz moje duše polako nestajala, pretvarajući moja sećanja iz ljudskog života u daleke mutne obrise. Telo mi se osušilo. Nisam više drhtao. Kosti su mi očvrtnule i snaga ušla u noge. Bio sam podstaknut tim osećajem snage i nekakvom željom. O, pa to je muško magare – peškirom mi je prešla po udu. Obuzeo me je stid i najednom sam se jasno kao dan prisetio ljudskog života i našeg seksa. Čije sam ja to muško dete? Dete magarice, ove magarice koja stoji tu pored i cela se trese? To mi je majka? Razdražujući bes me je podigao na noge. Stajao sam pridržavajući se na četiri noge, poput neke kratke, a visoke klupice.

„Ustao je! Ustao je!“, radosno povika Lan Ljen pljeskajući rukama. Povukao je ka sebi Jingčun, koja je čučala na podu. Pogled mu je odavao nežnost, videlo se da je prema njoj gajio snažna osećanja. Ma čekaj, čini mi se da me je one godine neko i upozoravao da pripazim da mi moj mladi radnik ne napravi nered u spavaćoj sobi. Možda je već tada bilo nečeg između njih?

Stajao sam tako okupan suncem novogodišnjeg jutra, sve izmeštajući kopita da ne padnem. Načinio sam prvi magareći korak, započevši tako čudan, sramom i mukom ispunjen put. Od sledećeg koraka, celo telo mi se zanjihalo, a koža na stomaku zategla. Ugledao sam veliko sunce i jarkoplavo nebo po kojem su leteli snežnobeli golubovi. Video sam kako Lan Ljen pridržava Jingčun ulazeći u kuću i kako kroz glavnu kapiju utrčavaju dečko i devojčica u novim-novcijatim postavljenim

---

jaknama, u cipelama s tigrovom glavom na nogama i kapama od zečje kože na glavama. Namučili su se dok su svojim kratkim nogicama preskočili visok prag. Imali su tri-četiri godine i Lan Ljena su oslovljavali sa „oče“, a Jingčun s „majko“. I-ja, i-ja... Pa bila su to moja deca, dečko je Simen Đinlung, a devojčica Simen Baofeng. Deco moja, koliko ste samo tati nedostajali! Tata se i dalje nada da ćete postati neko i nešto u životu, i da ćete precima osvetlati obraz, ali vi ste sada tuđa deca, a otac vam je magarac! Srce mi se steglo od tuge, mrak mi je pao na oči, sve četiri noge su mi zadrhtale pre nego što sam se našao na zemlji. Neću da budem magarac, hoću nazad svoj ljudski život, da opet budem Simen Nao, da s ljudima poravnam račune. U istom trenutku kad sam ja pao na zemlju, ona magaričica koja me je rodila, uz tresak je pala na pod, kao istrunuli zid.

Magarica koja me je rodila ostala je da leži mrtva, nogu ukočenih kao četiri drvena štapa, ugaslog pogleda, ali širom raširenih očiju kojima kao da je tražila pravdu. Nisam se nimalo potresao zbog njene smrti, samo sam se poslušio njenim telom da bih došao na svet, sve zahvaljujući Jaminim smicalicama, ili pak pukoj slučajnosti. Nisam popio ni gutljaj njenog mleka i od pogleda na njeno nabreklo vime među nogama osetih gađenje. Odrastao sam na kaši od sirkovog brašna koju mi je Jingčun grejala s majčinskom ljubavlju. Hranila me je drvenom kašikom i kad sam narastao u pravog magarca, kašika beše izujedana do neprepoznatljivosti. Dok mi je prinostila kašu, gledao sam u njene nabrekle grudi pune svetloplavog mleka. Znao sam ukus tog mleka, jer sam ga pio. Bilo je to dobro mleko iz dobrih grudi, bilo ga je toliko da ga je preticalo i pored toga što je njime hranila dva deteta, za razliku od nekih žena čije je mleko zatrovano, pa deca umeju od njega i da se otruju. Hranila me je govoreći: Sirote moje ždrepcе, tek što si se rodio, a ostao bez majke. Oči su joj pritom bile pune suza od iskrenog sažaljenja i ljubavi koju je prema meni osećala. Njena deca Đinlung i Baofeng

radoznalo su je pitala: Mama, kako to da je magarencetu umrla mama? A ona je odgovarala: Kucnuo joj sudnji čas, pozvao ju je Jama sebi. Deca su uzvraćala: Mama, nemoj da i tebe Jama pozove kod sebe, ako te pozove i mi ćemo biti bez mame kao naše magarence, i Đefang (Oslobođenje) će ostati bez mame. Ona reče: Mama nikad neće otići, Jama je našoj porodici ostao dužan, ne usuđuje se on kod nas da dođe.

U kući je odjeknuo plač Lan Đefanga.

Znaš li ko je Lan Đefang? To me je iznenada upitao pripovedač ove priče, mlađahni, ali starački oštrouman Lan Čensuj,* ni metar visok, ali neobično rečit i pametan.

Naravno da znam, pa ja sam Lan Đefang, Lan Ljen mi je otac, Jingčun mi je majka. Nego, ti mora da si naše magare?

Jesam, ja sam vaše magare. Rodio sam se ujutru prvog dana 1950. godine, a ti, Lan Đefang, došao si na svet na isti dan iste godine samo predveče – obojica smo deca novog doba.

---

* Njegovo ime, Čensuj, na kineskom znači „hiljadu godina ili milenijum“. (Prim. prev.)

3. Hung Taijue iskaljuje bes na tvrdoglavca. Magarac Simen izaziva nevolje grickajući koru drveta.

Iako mi nije bilo milo što sam magarac, nisam imao kud iz magareće kože. Simen Naova namučena duša kuljala je kao lava u telu magarca, ali bilo je teško suzdržati magareće navike i sklonosti koje su se budile u meni. Klackao sam se tako između magarca i čoveka, a svaki moj pokušaj da razdvojim magareću svest i ljudska osećanja koja su se u meni komešala, samo bi ih još tešnje povezao. I-ja, i-ja... Je li ti jasno o čemu govorim, Lan Ljenov sine, Lan Đefang? Hoću da kažem, kad vidim tvog oca Lan Ljena i tvoju majku Jingčun kako se jedno na drugom naslađuju na krevetu, meni, Simen Naou, prizor radnika u zagr-ljaju s mojom drugom ženom padne toliko teško da počnem glavom da udaram u ogradu magareće staje, i od muke izgri-zem obod slamnate košare iz koje me hrane, ali kad osetim ukus tek pečenog crnog pasulja i sveže pirinčane slame u ustima, ne mogu da mu se oduprem, pa počnem halapljivo da žvaćem i gutam, od čega me obuzme nekakva čisto magareća milina.

Kao za tren oka, narastao sam u mladog magarca i moji dani bezbrižnog trčkanja po dvorištu kuće Simenovih behu završeni. Sad mi je na glavi bio ular i bio sam privezan za korito. Za to isto vreme, Đinlung i Baofeng, koji su se sad već prezivali Lan, behu narasli pola metra u visinu, a Lan Đefang, koji se rodio iste godine na isti dan kao ja, o tebi govorim, beše već naučio da hoda. Klatio si se kao patkica po dvorištu. Porodica koja je

---

živela u istočnom krilu kuće u to je vreme, jednog pakleno olujnog dana, dobila dve blizakinje. Imanje Simen Naoa očito nije gubilo na snazi – i dalje je izrađalo blizance. Starija blizakinja zvala se Hudžu (Koopercija), a mlađa Hezuo (Saradnja). Prezivala su se Huang, jer ih je napravio Huang Tung, i to sa Simen Naovom trećom ženom Čijusjang. Mom vlasniku, a tvom ocu, zemljišnom reformom pripalo je zapadno krilo Simen Naove kuće, gde je ranije živela njegova druga žena Jingčun. Istočno krilo pripalo je Huang Tungu, a Čijusjang, nekadašnja gazdarica tog dela kuće, valjda se računala kao deo nekretnine, pa je postala Huang Tungova žena. Veličanstvenih pet soba u središnjem delu kuće sad su služile kao javne službene prostori je zaseoka Simen.

Toga dana sam u dvorištu grickao ono stablo kajsije od čije su mi grube kore gorele nežne usne, ali nisam se predavao, nameravajući da saznam šta se to krije iza kore drveta. Seoski načelnik i lokalni partijski sekretar Hung Taijue izdrao se na mene iz sveg glasa, a zatim me je gađao ostrim kamenom. Pogodio me je tačno u nogu, i to tako snažno da se začuo udarac, a telom prostrujao razdražujući osećaj. Je li to bol? Obuzela me je nekakva vrelina i krv počela da lipti... I-ja, i-ja... Umreću od bola koji si naneo meni, sirotom magarcu. Od prizora krvi na sopstvenoj nozi celim telom sam zadrhtao. Šepajući na tu jednu nogu, pobegao sam od kajsije u istočnom delu dvorišta u zapadni deo. Pred vratima naše kuće, osunčana i oslonjena na južni zid stajala je sklepana magareća staja od nekoliko drvenih kolaca natkrivenih asurom. Bilo je to sklonište od kiše i vetra, i utočište kojem sam pribegavao kad bih se nečeg uplašio. Međutim, sad nisam mogao da uđem, jer je moj gazda bio unutra upravo čisteći za mnom balegu nakupljenu od prošle noći. Došepao sam pred njega raskravljenе noge, pretpostavljajući da je pre toga video kako me je Hung Taijue iz sve snage pogodio kamenom. Nazubljena kamenica je u letu glasno sekla

---

bezbojni vazduh kao da preseca skupocenu svilu, zbog čega je sirotom magarcu srce poskočilo od straha. Video sam gazdu kako stoji pred oborom, tela ogromnog poput gvozdene pagode, pod svetlošću sunca koja se kao vodopad obrušavala preko njegove uspravne prilike, dok crvena i plava strana lica behu odvojene nosom u sredini, delujući kao mapa neprijateljske i oslobođene teritorije. Danas takvo poređenje deluje sasvim zastarelo, ali tada je bilo sveže i aktuelno. Gazda je bolno uzviknuo: „Ne, moje magare!“, a zatim se besno okrenu Hung Tajueu: „Stari Hung, s kojim pravom ranjavaš mog magarca?“ Prošao je pored mene i hitro kao leopard preprečio mu put.

Hung Tajue bio je najviši rukovodilac u zaseoku Simen i zahvaljujući slavnim zaslugama iz prošlosti, u vreme kad su obični kadrovi predavali naoružanje, on se i dalje okolo šetao s mauzerom za pasom. Braoncrvena futrola za pištolj od kravlje kože razmetljivo mu je visila o dupetu i revolucionarnim sjajem blešteći na suncu upozoravala svakog prestupnika: nemoj da bi slučajno nešto pokušao, bolje ti je da na vreme odustaneš od svojih namera i da se ne suprotstavljaš! Nosio je cigla-sivu vojničku kapu širokog oboda, kratku tuniku starinskog kroja od belog platna opasanu dva palca širokim kaišem od goveđe kože, preko koje je bio ogrnut sivom postavljenom jaknom, a na nogama su mu landarale široke sive pantalone iznad crnih gaberdinskih cipela debelog đona bez kamašni, pa je izgledao kao ratni partijski agitator. Ali za vreme rata, onda kad sam ja bio Simen Nao, a ne magarac, onda kad sam bio najbogatiji u Simenovom zaseoku, onda kad sam bio gospodin čovek s jednom ženom i dve zakonite konkubine, i s dva jutra dobre zemlje i krdima stoke, šta si ti tada bio, Hung Tajue? Bio si najobičniji prevarant od kojeg je pošten svet zazirao, jer si prozio unaokolo udarajući kravljim kostima da privučeš pažnju. Pred svaki sajam koji se u našem zaseoku održavao na datumu u mesecu koji se završavaju peticom i nulom, hvatao si se

za dršku svojih prosjačkih udaraljki od koski, lice bojio u crno, i razgolićenih leđa, s platnenom kesom obešenom oko vrata, isturao okruglu stomačinu, da bosih stopala i obrijane glave zauzmeš busiju na belim kamenom pošljunčanom predvorju gostionice Jingbinlou, gde si na sve strane kolutajući garavim i sjajnim očima, pevao i zarađivao na smicalicama. Nema na svetu toga ko ti je bio ravan u baratanju kravljim kostima. Klik-klak, klik-klak-klak, klik-klik, klak-klak, klikete-klikete-klak... U tvojim rukama, kravlje su kosti letele gore-dole blistajući belim sjajem koji je postajao poprište svakog sajma. Oči prisutnih bi se smesta prikovale za tebe, dokon svet bi se okupio kao oko bine, a prosjak Hung Tajjue bi glasno zapevao, i mada je imao glas kao u patke, umeo je da ga koristi s merom i u prikladnom ritmu, dobijajući tako na šarmu:

S jutra svetlost sunca na zapadni zid pada, kod istočnog zida ima lepog hlada.

Kraj postelje šporet, plamti kao pređa, kad legneš u krevet – izgoreše leđa.

Duni da se ohladi tvoja kaša vrela, zlodelo je ništa spram dobroga dela.

Misliš li da moja pesma tebe laže, ti požuri kući nek ti majka kaže...

Eto, to su bile dragocenosti kojima je trgovao, ali se u međuvremenu nenadano ispostavilo da je Hung Tajjue, kao jedan od prvih partijskih ilegalaca u Severoistočnom ataru Gaomija, dostavljao informacije komunističkoj vojsci i svojom rukom pogubio mnoge izdajnike. Upravo je on bio taj koji je onomad, kad sam im iskreno predao sve porodično blago, s čeličnim izrazom lica i pogledom oštrim kao trnje, ozbiljno objavio: „Simen Nao, kad se sprovodila prva zemljišna reforma, poslužio si se sitnim dobročinstvima, lažnim milosrđem i pravičnošću

---

da zavaraš narod, pa si prošao nekažnjeno, ali ovog puta, dolijao si kao rak u loncu i kornjača u tegli. Grabio si narodnu imovinu, izrabljivao si druge, pljačkao muškarce i maltretirao žene, mučio koga si stigao. Tvoji zločini su toliko strašni da samo tvoja smrt može da zadovolji narodni gnev. Ako ne uklonimo tebe, ti čađava kamenčugo što zaprečuješ put, ako ti ne posečemo stablo, ti beskorisno drvo jedno, neće biti ništa od zemljišne reforme u Severoistočnom ataru okruga Gaomi, niti će napaćeni seljaci iz zaseoka Simen ikada stati na svoje noge. Oblasna vlada donela je rešenje i o tome dopisom obavestila okružnu vlast, da se nad okrutnim tiraninom, zemljoposjednikom Simen Naom, na mostu izvan sela izvrši smrtna kazna. U gromoglasnom pucnju i munjevitom blesku, Simen Naov mozak prosuo se po tikvastom kamenju raštrkanom pod mostom zagađujući smradom vazduh oko sebe. Srce mi se stegne kad se toga setim, jer ne behu mi dozvolili ni reč da kažem u svoju odbranu, samo su nizali pogrde: izborimo se sa zemljoposjednicima, ubij ga kao pseto, poseci korov... Kad se nameriš nekog da optužiš, ne fali ti reči. Umrećeš ubeđen u sopstveni zločin, tako mi je rekao Hung Tajjue, ali nisu mi dali priliku ni da se odbranim, a ti, Hung Tajjue, lažeš kako zineš i obećanja ti ne vrede ni pišljivog boba.

Podlakćen je stajao na glavnoj kapiji i odmeravao poglede s Lan Ljenom, ozbiljnog i pretećeg držanja. Iako sam se malo pre prisetio kako se s kravljim kostima u rukama preda mnom ponizno klanjao, kao što to obično biva, dok jednom ne smrkne, drugom ne svane, pa sam ga se sada, budući ranjeni magarac, veoma plašio. Moj gazda nije skidao pogled s njega, stojeći na neka tri metra udaljenosti. Gazda je na svet došao kao siromah i kao što se za izdanke korena kaže da su pravi i crveni, on je bio crven da crveniji ne može biti. Ali bio je isto tako i usvojeni sin Simen Naoa, s kojim je bio u sumnjivo prisnim odnosima, i mada je kasnije dostigao viši stepen klasne svesti

i smelo zauzeo vodeću poziciju u borbi protiv mene povrativši tako reputaciju obespravljenog seljaka, zbog čega mu je dodeljen deo kuće, zemlje i žena, taj naročiti odnos sa Simen Naom, uvek je izazivao podozrenje lokalne vlasti.

Njih dvojica neko vreme nisu skidali pogled jedan s drugog, a onda je prvi progovorio moj gazda:

„S kojim pravom ranjavaš mog magarca?“

„Budeš li ga puštao da i dalje grize koru, upucaću ga!“, reče Hung Taijue čelično odlučnim glasom i potapša se po kožnoj futroli za pištolj na dupetu.

„To je samo stoka, nema potrebe da se tako izživljavaš.“

„Ja bih rekao da su oni što piju vodu ne mareći za izvor i zaborave ko su i šta su kad im krene u životu, gori od svake stoke.“

„Šta hoćeš time da kažeš?“

„Poslušaj pažljivo šta ću ti reći, Lan Ljene.“ Hung Taijue se približi jedan korak i uperivši prst kao cev pištolja ka prsima mog gazde, reče: „Kad smo se izborili za zemljišnu reformu, lepo sam ti govorio da se ne ženiš s Jingčun. Jeste da je i Jingčun poreklom siromašna, i da je bila prisiljena da se poda Simen Naou, jeste da narodna vlast svesrdno podržava preudavanje udovica, ali trebalo je da se, kao pripadnik obespravljene klase, oženiš udovicom kao što je Su iz zapadnog dela sela, bez krova nad glavom i bez plota zemlje. Kad joj je muž umro, prosila je da bi preživela. Iako je rošavog lica, ona je pravi pripadnik proletarijata, ona je naš čovek, i s njom bi očuvao integritet, kao pravi revolucionar... Ali nisi me poslušao, nego si pošto-poto morao Jingčun da uzmeš za ženu, i pošto nisam mogao da se ogrešim o vladinu politiku slobodnog bračnog izbora, izašao sam ti u susret. Baš kao što sam i pretpostavljao, trebalo je da prođu samo tri godine, pa da potpuno izgubiš revolucionarni duh. Sebičan si, nazadan, bogatiš se i hteo bi da živiš pokvarenim životom kao tvoj nekadašnji gazda Simen Nao. Ti si tipičan

---

primer izopačenog karaktera i ako se ne osvestiš, pre ili kasnije, zbog svoje dekadencije završičeš kao narodni neprijatelj.“

Moj gazda je netremice posmatrao Hung Tajjuea uopšte se ne pomerajući, a zatim je udahnuo i bezvoljno rekao:

„Stari Hung, kad je Suova udovica već tako dobra, što se ti njome ne oženiš?“

Na ove Lan Ljenove preko volje izgovorene reči, Hung Tajjue je ostao svezanog jezika i sad je pokušavao da se sabere. Naposljetku, očigledno izbegavajući odgovor, visokoparnim tonom reče:

„Ne igraj se sa mnom, Lan Ljene, ja predstavljam partiju, predstavljam vlast i obespravljene seljake celog zaseoka Simen. Ovo ti je poslednja prilika da se izvučeš, da zauzdaš konja pred provalijom i ispraviš greške. Kad se vratiš u naše redove, oprostićemo ti tvoje slabosti, oprostićemo ti tvoje nečasno svesrdno robovanje Simen Naou, i nećemo dozvoliti da brak s Jingčun ugrozi tvoje klasno poreklo. A klasa seljaka je zlatom obrubljena tablica i ne smeš da dozvoliš da zarđa ili da se po njoj nakupi prašina. Zvanično te obaveštavam da se nadam da ćeš se smešta pridružiti zadruzi i da ćeš povesti sa sobom tu svoju bitangu od magarca, kao i kolica koja su ti dodeljena zemljišnom reformom, zajedno s plugom i svim ostalim oruđem koje ti je pripalo, skupa sa ženom i decom, uključujući naravno i ona zemljoposednička derišta od Đinlunga i Baofeng. A kad uđeš u zadrugu, da više ne radiš na svoju ruku, da više ne ističeš svoju samostalnost, jer znaš kako se ono kaže: 'i rakovi kad prelaze reku, moraju da prate tok' i 'mudri su oni koji delaju u skladu s vremenom', pa tako ni ti ne smeš biti tvrdoglav, ne smeš drugima da budeš kamen na putu i izigravaš tvrd orah. Ima na hiljade drugih sposobnijih od tebe, pa su zahvaljujući meni sad manji od makovog zrna. Pre ću dozvoliti da mi mačka spava u gaćama nego da ti na moje oči radiš samo za sebe. Je li ti to jasno?“

Hung Tajjue imao je jak glas, koji je uvežbao onih godina dok je udarao u volovske kosti i prodavao meleme. Bilo bi pravo čudo da neko s takvim glasom i takve rečitosti ne bude na službenom nameštenju. Kao opčinjen, slušao sam kako Lan Ljenu drži lekciju, i mada je u stvari bio za pola glave niži od mog gazde, zbog svog nadmoćnog držanja, delovao mi je mnogo viši od njega. Kad sam čuo da pominje Đinlunga i Baofeng, pretrnuo sam od straha. Skriven u telu magarca, Simen Nao nije mogao da prestane da brine o ta dva deteta u kojima je tekla njegova krv, a koja je ostavio za sobom u ovom nepredvidivom svetu. Duboko se zabrinuo za njihovu sudbinu, jer Lan Ljen je bio taj koji može da im pruži zaštitu, ali i da im navuče prokletstvo na vrat. U tom trenutku, moja gazdarica Jingčun – iz sve snage sam se trudio da zaboravim da je nekad sa mnom delila jastuk i da mi je izrodila decu – izašla je iz zapadnog krila kuće. Pre nego što se pojavila napolju, sigurno se malo uredila pred onim polomljenim ukrasnim ogledalom na zidu. U indigo-plavoj kratkoj tunici, širokim crnim pantalonama sa plavim pojasom na bele cvetove i maramom na glavi od istog materijala, odavala je utisak sređenosti i ukusa. Sunce je obasjalo njeno oronulo lice i od pogleda na njeno čelo, na njene oči, usta i nos, navrla su mi bezbrojna sećanja. Bila je to zaista izvanredna žena, zenica moga oka, a tebi se, Lan Ljene, đubre jedno, mora priznati da imaš dobro oko. Jer, da si se oženio onom rošavom Suovom udovicom sa zapada zaseoka, sve i da te zbog toga proglaše Žad-carem,* na šta bi ti život ličio? Prišla je i duboko se naklonivši pred Hung Tajjueom, rekla:

„Brate Hung, veliki čovek kao ti ne zamera onima ispod sebe, ti valjda vidiš dalje od ove moje sirovine.“

Napetost na Hung Tajjuevom licu smesta se ublažila, pa je zgrabivši za rep priliku koja mu se ukazala, rekao:

---

* Vrhovno taoističko božanstvo. (Prim. prev.)

„Jingčun, ti najbolje znaš šta se sve događalo u vašoj porodici, vas dvoje možete da radite šta vam je volja, ali pred vašom decom je život i treba o njima razmišljati. Lan Ljene, za devetdeset godina biće ti jasno da je sve što ti je stari Hung danas govorio bilo za tvoje dobro, za dobro tvoje žene i dece, moj ti je savet zlata vredan.“

„Brate Hung, znam da imaš dobre namere“, reče ona vukući Lan Ljena za ruku. „Brzo se izvini bratu Hungu, pa da se vratimo u kuću i dogovorimo o ulasku u zadrugu.“

„Nemamo mi o čemu da se dogovaramo“, reče Lan Ljen. „I rođena braća moraju u životu da se razdvoje, a kamoli različite porodice. Kad sve strpaš u isti lonac, odakle da zahvatiš kašikom?“

„E pa stvarno si tvrdoglaviji od svake mazge“, besno reče Hung Tajjue. „Neka ti bude, Lan Ljene, samo ti nastavi da radiš sam, pa ćemo da vidimo ko je jači, kolektiv ili Lan Ljen. Ja sam te danas najbolje moguće zamolio da se pridружиš zadruzi, ali doći će dan kad ćeš me klečeći moliti za to, a samo da znaš, taj dan nije daleko.“

„Ne ulazim u zadrugu i tačka! I nikad neću klečati pred tobom“, reče Lan Ljen spustivši pogled. „Vlast je objavila da se o pristupanju zadruzi i njenom napuštanju odlučuje slobodnom voljom, prema tome, ne možeš da me prisiliš.“

„Ti si jedno smrdljivo pseće govno!“, razjareno povika Hung Tajjue.

„Brate Hung, nemoj molim te...“

„Nisam ja tebi nikakav brat...“, prezrivo i s pomalo mržnje Hung Tajjue prekinu Jingčun. „Ja sam partijski sekretar, načelnik sela, a zadužen sam i za javni red i mir...“

„Sekretaru, načelniče, čuvaru reda i mira...“, zausti Jingčun stidljivo, „hajdemo u kuću da na miru porazgovaramo...“ A zatim, gurajući Lan Ljena, plačnim glasom reče: „Tikvo jedna nedokazana, hajdemo u kuću...“

„Ne idem ja nikud, još nisam rekao šta sam imao“, reče Lan Ljen tvrdoglavo. „Seoski načelnice, povredio si mi magarca, treba da mi platiš za lečenje.“

„Metkom ću ja tebi platiti“, Hung Tajjue potapša futrolu s pištoljem, ne skidajući širok osmeh s lica. „E moj Lan Ljene, stvarno misliš da si neko i nešto.“ A zatim povika iz sveg glasa: „Pod čije je ime potpala ova kajsija?“

„Moje!“, odgovori komandir lokalne milicije Huang Tung, koji je sve vreme stojeći na do vratku istočnog krila kuće sa zanimanjem pratio šta se dešava. Dotrčao je pred Hung Tajjuea govoreći: „Sekretaru, načelnice, redaru, posle zemljišne reforme, ovo drvo je dopalo meni, ali sve otkad se vodi na moje ime, nije izrodilo nijednu kajsiju, pa sam se baš spremio da ga posećem. Ovo stablo je baš kao Simen Nao, neprijateljski je raspoloženo prema nama siromašnim seljacima.“

„Ne seri!“, hladno mu odbrusi Hung Tajjue. „Samo napamet pričaš. Ako bi već da mi se dodvoriš, drži se činjenica. To što kajsija ne rađa, nema nikakve veze sa Simen Naom, nego se ti o njoj ne brineš kako valja. Iako je stablo pripalo tebi, pre ili kasnije postaće kolektivna imovina, a na putu kolektivizacije ukida se privatna svojina, jer došao je istorijski trenutak da se iskoreni eksploatacija i zato moraš da se staraš o ovom drvetu. Budeš li ponovo dopustio magarcu da mu grize koru, ja ću tebi odrati kožu.“

Huang Tung je slušajući Hung Tajjuea neprekidno klimao glavom s izveštačenim osmehom na licu. Sitne oči su mu blistale zlatastim sjajem, a iz nacerenih usta pomaljali su se žuti zubi i ljubičaste desni. Utom se pojavila njegova žena Čijusjang, nekadašnja Simen Naova treća žena, na svakom ramenu noseći po jednu košaru od bambusa u kojima su bile njihove dve bliznakinje, Huang Hudžu i Huang Hezuo. Kosa joj je bila očesljana u visoku punđu i natopljena teškim lovorovim uljem, lice napuderisano, a na sebi je imala haljinu s cvetnim rubovima

---

i zelene satenske cipele na ljubičaste cvetove. Stvarno je imala petlje da se pojavi u istoj onoj haljini u kojoj mi je postala žena. Sva našminkana i koketna, podatnog i putenog tela, nimalo nije ličila na seosku radnicu. A ja je bejah vrlo dobro upoznao. Zbog svoje kvarne duše i poganog jezika, bila je dobra samo kao igračka u krevetu, nipošto nisi s njom smeo da se zbližiš. Znao sam da visoko cilja, i da ja nisam bio tu da je povremeno vratim na svoje mesto, došla bi glave i Bajši i Jingčun. Pre nego što su me pogubili kao pseto, ta se, dobro procenivši situaciju, okrenula protiv mene i rekla da sam je silovao, da sam je na svašta prisiljavao, kao i da je svakodnevno trpela Bajšino zlostavljanje. Čak je pred gomilom muškaraca prisutnih na tom presudnom okupljanju razdrjlila bluzu da pokaže ožiljke na grudima. Sve mi je ovo napravila zemljoposednička supruga Bajši gaseći o mene lulu, a ovo mi je podli nasilnik Simen Nao naneo šilom, zapomagala je svojim glasom punim prikladnog dirljivog naboja, jer kao nekadašnja učenica opere, znala je na koji način da pridobije publiku. U stvari, imala je da zahvali samo mojoj dobrodušnosti što sam je uopšte primio pod svoj krov. U to vreme bejaše samo devojčica od desetak godina s dve male pletenice iza glave, koja je prateći slepog oca, zarađivala pevajući na ulici. Kad joj je otac umro na pločniku, prodala se da bi zaradila za njegovu sahranu i tako postala sluškinja u mojoj kući. Nezahvalnice jedna, da ti ja, Simen Nao, nisam velikodušno pružio slamku spasa, završila bi ili smrznuta na ulici, ili kao kurva u javnoj kući. I tako je kurvetina, kroz silnu kuknjavu, iznosila laži koje su zvučale istinitije od svake istine, terajući one babe ispod improvizovane bine u takav plač da im rukavi bejahu potpuno nakvašeni od suza. Uzvikivali su slogane, skupljao se bes, bližila mi se smrt. Znao sam da će mi kurva doći glave. Plakala je i zapomagala, neprestano krišom škiljeći u mene onim svojim sitnim očima. Da nije bilo ona dva grmalja od milicajaca koji su me držali svezanog otpozadi, bacio bih se na nju ne

obazirući se ni na šta i tresnuo joj dva-tri dobra šamara. Iskreno sam to mislio, jer i ranije je već dobijala šamare od mene zbog spletki koje je pravila po kući, a onda bi pala na kolena ispred mene i zagrlila mi noge gledajući me suznim očima, tako dodvorljivo, žalosno i osećajno da bi mi srce odmah omekšalo, a kurac naglo otvrdnuo. Ženama kao što je ona, na kraju oprostiš i to što spletkare i što žive na tuđ račun, jer posle tri šamara, opiju te svojim čarima. Prevrtljive namiguše kao što je ona za mene su bile kao melem koji leči svaku boljku. Gospodaru, gospodaru, brate moj rođeni, možeš da me ubiješ od batina, možeš da me isečeš u komade, ali nećeš se osloboditi moje duše... Iznenada je iz grudi izvukla par makaza i nasrnula ka meni, ali ju je zaustavilo nekoliko milicajaca i odvuklo s bine. Sve dotad sam mislio da je samo glumila da sačuva sebe, nisam verovao da rođena žena s kojom sam delio krevet može da me mrzi tako iz dna duše...

Izgedalo je da je s Hudžu i Hezuo na ramenu krenula na pijacu. Uputila je Hung Taijueu jedan razmažen pogled, a njeno malo garavo lice ličilo je na crni božur. Hung Taijue reče:

„Huang Tung, moraš da pripaziš na nju, moraš da je preoblikuješ i nateráš je da se mane ponašanja koje priliči zemljoposedničkoj naložnici. Moraš da je pošalješ da radi u polju, a ne da je puštaš da se vuče po seoskim pijacama.“

„Čuješ li ti?“ reče Huang Tung zaprečivši joj put. „Sekretar o tebi govori.“

„O meni? A šta to sa mnom nije u redu? Kad se već ne sme ni na pijacu, što onda ne ukinu pijace? Ako ti smeta što muškarcima zapadam za oko, ti uzmi flašu sone kiseline, pa mi njome izrovari lice.“ Paljba s njenih malih usana dovela je Hung Taijuea u veoma neprijatan položaj.

„Smrdljiva ženturačo, vidim ja da je tebe zasvrbelo, pa bi da dobiješ po glavi“, reče Huang Tung razjareno.

„Probaj samo da me udariš! Takneš li me prstom, završičeš krvavih prsa.“

Hitrim pokretom, Huang Tung joj je pljusnuo šamarčinu. Za trenutak, svi su se zapiljili u njih kao hipnotisani. Čekao sam da Ćijusjang pobesni kao razmaženo derište, da se baci na pod i zapreti samoubistvom, jer to su bile njene uobičajene reakcije. Međutim, ništa od toga. Ćijusjang nije uzvratila, samo je bacila naramak sa sebe i uhvatila se za lice plačući. Hudžu i Hezuo su se od straha šćućurile u košari i zaplakale. Sa svojim zlatastim čupavim glavicama, izdaleka su izgledale kao dva majmunčeta.

Hung Taijue, koji je i izazvao celu bitku, sad je okrenuo ploču i postao mirotvorac, pa se trudio da izgladi stvari između Huang Tunga i njegove žene, mada je, ne dozvoljavajući da ga cela situacija imalo omete, ušao u središnji deo nekadašnje Simen Naove kuće i na zid od cigala pored ulaza okačio drvenu tablu na kojoj je bilo nečitko napisano „Partijski komitet zaseoka Simen“.

Gazda mi je obgrlio glavu gladeći me svojim grubim velikim rukama po ušima, a njegova žena Jingčun je slanom vodom isprala ranu na mojoj prednjoj nozi i potom je uvila belim platnom. U jednom tako dirljivom i prijatnom trenutku, nisam više bio nikakav Simen Nao, bio sam samo magarac – uskoro stasali magarac koji sa svojim vlasnikom deli dobro i loše. Baš kao u pesmi onog tipa Mo Jena iz njegovog novog komada *Priča o crnom magarcu*:

*Telo crnog magarca, a duša čoveka,
prošlost kao oblak postaje daleka.
Na šestostrukom točku života svako u tešku karmu srlja,
A sve zbog silne žudnje koja mu um prlja.
Umesto da na prošli život potpuno zaboravi,
I kao srećno magare na ovom svetu boravi.*